

Item Fasciculus florum – Kytice 2

Ioannes Šprincl Latine vertit

Trilogie se satyrským dramatem

Undinus

Vypravěč – Adélka

Vodník – Erfík – čte Zdeněk

Dcera – Kristýnka – čte Nikča

Matka – Ema – čte Gabča

Empusa

Vypravěč – Filip

Matka – Babu – čte Ad'a

Dítě – Verča

Polednice – Matěj – čte Erfík

Otec – Honza

Dies largus

Vypravěč – Max

Hana – Verča – čte Anička

Marie – Josefína – čte Nikča

Václav – Matěj

smuteční a svatební průvod

stínoherní Hana a Marie – Erfík a Týna

vokály – Babu

Rhombus aureus

Vypravěč – Gabča

Král – Max – čte Filip

(Pseudo)Dora – Anička – čte Týna

Macecha – Erfík – čte Babu

Stařec – Robin – čte Zdeněk

Pachole – Honza – čte Ad'a

Kolovrat – čte Robin

koňská hlava – Josefína

zadek koně – Zuzka

svatební hosté

druhá dcera na stínohru – Ema

Undinus

Vypravěč: Supra lacu vir sedebat,
noctu populo canebat:

Vodník: Luce, luce, lunula,
suant, suant filula!

Netur vestis coniugalis,
cras iam sextus, Bacchanalis,
luce, luce, lunula,
suant, suant filula!

Soccos, viridem vestitum,
ad conubialem ritum,
luce, luce, lunula,
suant, suant filula!

Vypravěč: Virgo mane iam surrexit,
tunicas in nodos nexit:

Dcera: Mater, volo vadere,
apud lacum lavere.

Matka: Ne discedas, nata cara,
vidi somnians amara,
nata, domi maneat,
quaeso, ne nunc abeas!

Vypravěč: Nescit nata tolerare,
coepit quiddam stimulare,
ut ad lacum abeat,
nil, quod domi placeat. –

Primus pannus madefactus
et ponticulus perfractus,
heu, puella vertitur,
vertice submergitur.

Scéna rozdělená na dvě – podvodní a pozemská. Měsíc na nebi. Na horní scéně sedí Vodník, pokouří se a šije.

*Vodník si oblékne nově ušitý kabát a jde do jezera.
Vychází slunce. Na horní scéně Matka s Dcerou.
Dcera váže prádlo v uzlíček.*

Dcera vychází k vodě, máčí prádlo.

*Dcera padá do vody, Vodník ji chytá.
Slunce mizí. Pod vodou je všechno ladné.
Namlouvací tanec, vodník zanechá nakonec schoulenou dceru na zemi
a frajersky odchází kouřit.*

Vodník

Na topole nad jezerem
seděl vodník podvečerem:
„Sviť, měsíčku, sviť,
ať mi šije nit’.

Šiju, šiju si botičky
do sucha i do vodičky:
sviť, měsíčku, sviť,
ať mi šije nit’ (...)

Zelené šaty, botky rudé,
zejtra moje svatba bude:
sviť, měsíčku, sviť,
ať mi šije nit’.“

Ráno, raničko panna vstala,
prádlo si v uzel zavázala:
„Půjdu, matičko, k jezeru,
šátečky sobě vyperu.“

„Ach nechod’, nechod’ na jezero,
zůstaň dnes doma, moje dcero!
Já měla zlý té noci sen:
nechod’, dceruško, k vodě ven. (...)

Nemá dceruška, nemá stání,
k jezeru vždy ji cos pohání,
k jezeru vždy ji cos nutí,
nic doma, nic jí po chuti. –

První šáteček namočila –
tu se s ní lávka prolomila,
a po mladičké dívčině
zavířilo se v hlubině. (...)

Vypravěč: Regna lymphae luctuosa –
captos intercludunt –
super herbis sub nymphaea
pisces hic collidunt.

Loca non sunt luce fota,
ventis non afflata,
frigida silesunt, sicut
corda spe privata.

Assidet ad postes herus,
retia conectit rara,
gremio marita fovet
pignora percara.

Dcera: Dormi, fili, natus forte,
dormi, care fili,
tu subrides pereunti
gemitu servili.

Saepe manus mihi porgis,
fili tristis matris,
atqui malim dormire
tecta terris atris.

Nupsi, nupsi, verum prave,
regi clarae lymphae:
et conubi patres – cancri,
pisces paranympae.

Fraudibus decepta, dolo,
capta reti vili,
gaudium iam sentit nullum,
solum te, mi fili!

Vodník: Quidnam sacri, uxor, cantas,
desine cantare,

Dcera odejde za scénu a vrátí se s dítětem v náručí. Vodník se posadí a spravuje síť.

Vodník se rozčileně zvedne, vypjatá situace mezi manželi.

Nevesely truchlivy
jsou ty vodní kraje,
kde si v trávě pod leknínem
rybka s rybkou hraje.

Tu slunéčko nezahřívá,
větřík nezavěje:
chladno, ticho –
jako žel v srdci bez naděje. (...)

Vodník sedí mezi vraty,
spravuje své síť
a ženuška jeho mladá
chová malé dítě.

„Hajej, dadej, mé děťátko,
můj bezděčný synu!
Ty se na mne usmíváš,
já žalostí hynu.

Ty radostně vypínáš
ke mně ručky obě;
a já bych se radš viděla
tam na zemi v hrobě. (...)

Vdala jsem se, vdala již,
ale byly chyby:
starosvati – černí raci,
a družičky – ryby! (...)

Obluzena, polapena
v ošemetné síť,
nemá žádné zde radosti
leč tebe, mé dítě!“ –

„Co to zpíváš, ženo má?
Nechci toho zpěvu!

mem(e) ad iram carmen istud
coepit stimulare.

Dcera: Noli succensere, sponse,
tu, qui regis lympham,
ne moleste feras fractam
nec marcentem nympham!

Suplex centies orabam:
sine, sine natam
ad brevissimum adire
matrem consternatam.

Suplex centies orabam,
genua flectebam,
sed nequiquam mitigare
durum cor volebam.

Vodník: Crederem, marita, verbis,
at quis dat promissum,
quis comprehendet rursus piscem
in profundum missum?

Paterer, ut convenires
matrem tam dilectam,
sed inanem mentem vito,
femineam sectam.

Ergo cedam, ut ex imis
eas, noli flere,
at debedis haec mandata
prorsus mi complere.

Noli basiare nullum,
respice recursum,
ante sonos ire debes
et reverti rursus.

Vodník se na chvíli odmlčí, obměkčen souhlasí, aby Dcera navštívila Matku.

Tvoje píseň proklatá
popouzí mne k hněvu. (...)

„Nehněvej se, nehněvej,
vodníku, můj muži!
Neměj za zlé rozdrčené,
zahozené růži. (...)

Stokrát jsem tě prosila,
přimlouvala sladce,
bys mi na čas, na kratičký,
dovolil k mé matce. (...)

Stokrát jsem tě prosila,
na kolena klekla;
ale kůra srdce tvého
ničím neobměkla! (...)

„Rád bych, ženo, rád bych já
věřil tvému slovu;
ale rybka v širém moři –
kdo ji lapí znovu?

Nezbraňoval bych ti já
k matce tvou chůze;
ale liché mysli ženské
obávám se tuze!

Nuže – dovolím ti já,
dovolím ti z důli;
však poroučím, ať mi věrně
splníš moji vůli. (...)

Neobjímej nikoho
z rána do večera;
před klekáním pak se zase
vrátíš do jezera.

<p>A sonando tibi tempus ad sonandum cedo, sed ut pignus prendo natum, tibimet non credo.</p>		<p>Od klekání do klekání dávám lhůtu tobě; avšak mi tu na jistotu zůstavíš to robě.“</p>
<p>Vypravěč: Qualis aetas sine sole, qualis est congressio, coetus filiae cum matre, si non est complexio.</p>	<p><i>Dcera přikývne, předá Vodníkovi dítě a vyjde na horní scénu. Vychází slunce. Matka uvidí Dceru, v slzách štěstí ji objímá, obě se navzájem těší.</i></p>	<p>Jaké, jaké by to bylo bez slunéčka podletí? Jaké bylo by shledání bez vroucího objetí? (...)</p>
<p>Vypravěč: Perque diem firmat mater natam plenam questuum: Dcera: Vale dico, mater, horrens vesperum occiduum.</p>	<p><i>Slunce přechází po obloze.</i></p>	<p>Celý den se v pláči těší s matkou žena z jezera: „Sbohem, má matičko zlatá! Ach, bojím se večera!“ –</p>
<p>Matka: Cur vereris percussorem, perferemus hunc terrorem, non, non cedam, non habebit tete monstrum viduum.</p>	<p><i>Slunce zachází, pomalu se objevuje měsíc.</i></p>	<p>“Neboj se, má duše drahá, nic se neboj toho vraha; nedopustím, by tě v moci měla vodní příšera!“ –</p>
<p>Vypravěč: Vesper venit, viridis vir it ad valvas adeo, domi mater est cum nata, valvae clausae cuneo.</p>	<p><i>Matka s Dcerou jsou strachy schoulené v objetí. Vodník vylézá z vody, nad hladinou je poněkud humpolácký. Přistupuje ke dveřím.</i></p>	<p>Přišel večer. – Muž zelený chodí venku po dvoře; dvěře klínem zastrčeny, matka s dcerou v komoře. (...)</p>
<p>Vypravěč: Cum campana sonat, quidam pulsat habitaculum: Vodník: Vade domum, coniunx, vade, para nobis epulum!</p>	<p><i>Zvoní klekání. Vodník buší na dveře.</i></p>	<p>Když klekání odzvonili, buch buch! venku na dveře: „Pojď již domů, ženo moje, nemám ještě večere.“ –</p>
<p>Matka: Age desere iam limen, tu, qui paras solum crimen, epuleris id, quod ante, abeas ad laculum!</p>	<p><i>Matka schovává Dceru jakoby za sebou, nenechá ji, aby vystoupila sama za sebe, přebírá iniciativu.</i></p>	<p>„Vari od našeho prahu, vari pryč, ty lstivý vrahu, a co dřív jsi večeríval, večeř zase v jezeře!“ –</p>
<p>Vypravěč: Media iam nocte rursus</p>	<p><i>Měsíc se posouvá nejvýš na oblohu. Zvoní/troubí půlnoc. Vodník opět bouchá na dveře.</i></p>	<p>O půlnoci buch buch! zase</p>

inferitur tectulum:
 Vodník: Vade domum, coniunx, vade,
 stratum vade lectulum!

Matka: Age desere iam limen,
 tu, qui paras solum crimen!
 Qui sternebat lectos ante,
 sternat rursus lectulum!

Vypravěč: Tertius auditur pulsus,
 sol fert lucem niveam:
 Vodník: Vade domum, coniunx, mammam
 puer vult, femineam!

Dcera: Non, non feram cruciatum,
 crucior nunc propter natum,
 mater mea, mater grata,
 sine mem(e), ut abeam!

Matka: Ne discedas usquam, nata,
 ille plenus crimine,
 nato times, ego de te,
 maneat in limine!

Abeas ad stagna grata,
 male, nusquam vadet nata
 atque puerum plorantem
 linque sub hoc limine!

Vypravěč: Et in lacu hiems saevit,
 puer vocans ululat,
 pungit pueri lamentum,
 et cum perit, stimulat.

*Měsíc spěje ke konci své cesty po obloze, pomalu pak začne vycházet slunce.
 Vodník buší potřetí.*

Dcera chce jít za dítětem.

Vodník odejde do jezera a vrátí se s dítětem. Je slyšet pláč a skřípění.

*Křupnutí, Vodník utrl dítěti hlavu. Pláč náhle ustane, mrtvolné ticho.
 Vodník pohodí obě části dítěte ke dveřím, krev vyteče. Vodník se vrátí do
 jezera, sedne si na „vodní zápraží“ a opře si hlavu. Krové světlo.*

na ty dvěře zpukřelé:
 „Pojď již domů, ženo moje,
 pojď mi ustlat postele.“ –

„Vari od našeho prahu,
 vari pryč, ty lstivý vrahu,
 a kdo tobě prve stlával,
 ať ti zase ustele!“ –

A potřetí buch buch! zase,
 když se šeril ranní svit:
 „Pojď již domů, ženo moje,
 dítě pláče, dej mu pít!“

„Ach matičko, muka, muka –
 pro děťátko srdce puká!
 Matko má, matičko zlatá,
 nech mne, nech mne zase jít!“ –

„Nikam nechoď, dcero moje,
 zradu kuje vodní vrah;
 ač že péči máš o dítě,
 mně o tebe větší strach.

Vari, vrahu, do jezera,
 nikam nesmí moje dcera;
 a pláče-li tvé děťátko,
 přines je sem na náš práh.“

Na jezeře bouře hučí,
 v bouři dítě nařiká;
 nářek ostře bodá v duši,
 potom náhle zaniká. (...)

Vypravěč: Quiddam cecidit sub portam,
heu, cruoris species.
Anus patefecit, vidit,
coepit eam rabies.

Duo sunt nix in cruore,
captus animus terrore,
facies est sine trunco,
trunco deset facies.

Dies largus

Vypravěč: Hoi, tu Larga vespera,
tu secretum festum!
Cui das bona supera,
cui das fors infestum?

Hero libi praemium,
vacculis reliquias;
gallo rursus allium,
piso donas socias.

Ego, virgo iuvenis,
ah, cor nondum datum:
habeo nunc aliud
quoddam cogitatum.

Stant sub silva salices
supra stagni planum,
iacet nix in capite,
quod est infra canum.

Una salix tuberosa
ventis incitatur,
ubi lacus caerulus
glacie celatur.

*Matka sebere odvahu a jde ke dveřím, spatří mrtoé dítě, je zděšením bez sebe.
Totěž dcera, zhrouťí se v slzách.*

Potemnění.

Děvčata sedí u stolu a derou peří (nebo dělají podobnou zimní aktivitu).

Zouky padajících vloček, jemná hudba. Měsíc na nebi.

*Celá úvodní pasáž by mohla být prostorem pro „chorální“ zpěvy, případně
pantomimické znázornění vánočních zvyklostí.*

Něco padlo. — Pode dveřmi
mok se jeví — krvavý;
a když stará otevřela,
kdo leknutí vypraví!

Dvě věci tu v krvi leží —
mráz po těle hrůzou běží:
dětská hlava bez tělíčka
a tělíčko bez hlavy.

Štědrý den

Hoj, ty Štědrý večere,
ty tajemný svátku,
cože komu dobrého
neseš na památku?

Hospodáři štedrovku,
kravám po výslužce;
kohoutovi česneku,
hrachu jeho družce. (...)

Hoj, já mladá dívčina,
srdce nezadané:
mně na mysli jiného,
jiného cos tane.

Pod lesem, ach pod lesem,
na tom panském stavě,
stojí vrby stařeny,
sníh na šedé hlavě.

Jedna vrba hrbatá
tajně dolů kývá,
kde se modré jezero
pod ledem ukrývá.

Hic quit nocte media
radiante luna
apparere virgini
puer in lacuna.

Sagas vanas neglego,
noctu ambulabo:
sumam mecum asciam,
glacies secabo.

Intuebor infima.
vix tenebo risum
et audacter oculis
figam sponsi visum.

Vos, o Hanna, Maria,
si quis potest noscere:
quae sit tori socia,
numquam quit discernere.

Media nox. Iam vis stellarum
textit luce caerula
sicut grex ovicularum,
pastor – clara lunula.

Media nox post festum magnum,
illa mater noctium:
en, a vico versus stagnum
monstrat nix vestigium.

Una stat ad stagni plana,
genu premit altera:
Quidnam vides, cara Hanna,
vides solum prospera?

Marie:

Dívky se zvednou od stolu, hodí přes sebe vlňák, vezmou sekeru a jdou k jezeru. Jdou pomalu, je jim zima.

Hana si kleká k jezírku.

Tu prý dívce v půlnoci,
při luně pochodni,
souzený se zjeví hoch
ve hladině vodní.

Hoj, mne půlnoc neleká,
ani liché vědy:
půjdu, vezmu sekeru,
prosekám ty ledy.

I nahlédnu v jezero
hluboko – hluboko,
milému se podívám
pevně okem v oko.

Marie, Hana, dvě jména milá,
panny jak jarní růže květ:
která by z obou milejší byla,
nikdo nemůže rozumět. (...)

Nastala půlnoc. Po nebi šíře
sbor vysypal se hvězdiček
jako ovečky okolo pastýře,
a pastýř jasný měsíček.

Nastala půlnoc, všech nocí máti,
půlnoc po Štědrém večeru;
na mladém sněhu svěží stopu znáti
ode vsi přímo k jezeru.

Ta jedna klečí, nad vodou líčko;
ta druhá stojí podle ní:
„Hano, Haničko, zlaté srdíčko,
jaké tam vidíš vidění?“

Hana: Forsan casa – circa rura –
Venceslai casula –
iam clarescit – fors figura
atque vir in portula!

Vypravěč: Vibrans surgit, socia
iuxta flectit genua:

Hana: Faustum ait, o Maria,
quidnam cernis cernua?

Marie: Cerno nubes densiores,
cuncta nubibus velata;
ah, rubores et fulgores –
in castello sum locata.

En, candores, iam rubescit –
quoddam iam videtur, lux;
sociae, sed quid nigrescit? –
sarcophagus, nigra crux!

Vypravěč: Permulcentur flamine venti
segetes, arbusta;
sunt ornata veste recenti
prata pervenusta;
sonat musica mane recente,
est obruta flore nitente
sponsa sic augusta.

Decantatur nuptiale,
sponsus it cum virgine,
eia, age, Bacchanale,
hospites in ordine.

Sponsum dignum sacramento
orbis comitatur,
in solemni vestimento,
pilleus sinuatur:

Na stínoherní scéně pomalu vystupuje obrys statného mladíka. (Sice to není v textu, ale mohlo by ve stínohře být zahrnuto, i jak si přijde pro dívku, pár tanečních kroků a otočka se zdvihem by vypadaly dobře.) Veselé tóny. Hana je nadšená. Zvedne se a na její místo si klekne Marie.

Na stínoherní scéně se objevuje smuteční průvod držící svíčky, rakev/mrtvoľa, kříž. Smuteční tóny.

Marie zděšeně vyskočí na nohy, odejdou ze scény. Vše utichne. Po chvíli ticho prolomí vypravěč.

Začne znít veselá/svatební hudba, přichází svatebčani z obou stran, tvoří půlkruh. Pak přichází ženich s nevěstou Hanou, jak přichází, podávají si ruce, jdou spolu doprostřed půlkruhu.

Ženich provede Hanu v kole.

„Ach, vidím domek – ale jen v šere – jako co Václav ostává – však již se jasní – ach, vidím dvěře, ve dveřích mužská postava! (...)“

Na nohy skočí, srdce jí bije,
druhá přikleká vedle ní:
„Zdař bůh, má milá, zlatá Marie,
jaké ty vidíš vidění?“

„Ach, vidím, vidím – je mlhy mnoho,
všecko je mlhou zatmělé;
červená světla blýskají z toho –
zdá mi se býti v kostele.“

Něco se černá mezi bílými –
však mi se rozednívá již: –
jsou to družičky, a mezi nimi
proboha! rakev – černý kříž!“

Vlažný větřík laškuje
po osení mladém;
sad i pole květovým
přioděny vnaďem;
zazněla hudba od kostela zrána
a za ní hejsa! kvítím osypána
jede svatba řadem.

Švárný ženich jako květ
v kole svatebčanů,
kabát tmavě zelený,
klobouk v jednu stranu:

talem sponsum vidit sancto tempore,
talem sponsam ducit, tali corpore,
Hanna coniugatur.

Transiit aestas. Frigidiores
strident venti flantes
et campanae dant sonores,
iuvenes in ferculo
corpus exportantes,
albae sociae gemebant,
lampades tenebant,
tubae concrepantes:
Miserere mei! consonantes.

Quis corona viridi,
quis in ferculo velatur?
Pro quo sonat nenia?
Ah, decessit – sicut flores,
sicut alba lilia!
Floruit, sicut rore rigata,
marcuit, sicut falce necata –
miseranda Maria!

Ah, tu Larga vespera,
nox miraculosa!
Tui recordatio
est mi dolorosa!

Sedebamus item sic
hodie necnon heri:
quid in anno fiet fors –
quisnam quiret reri?

Melius spes vanas somniare,
integram prae se caliginem,
quam futura prorsus revelare,
nosse diram certitudinem!

Vše temně utichne, svatebčané zmizí ze scény. Pochmurná hudba/variace na smuteční pochod. Zvoní umíráček.

*Přichází smuteční zástup v dvouřadu.
Nesou máry.*

*Tma.
Závěrečné čtyřverší by s vypravěčem pronášet i Hana.*

tak viděla jej v osudné té době,
tak si ji nyní domů vede k sobě,
švárnou ženku Hanu.

Zašlo léto. Přes pole
chladné větry vějí.
Zvoní hrana. Na marách
tělo vynášejí:
bílé družičky, planoucí svíce;
pláč, bédování, trouby hlaholíce
z hlubokosti znějí:
Miserere mei!

Koho věnec zelený,
koho v rakvi kryje?
Umřela, ach umřela
panenská lilie!
Vykvětla, jak by zalívána rosou,
uvadla, jak by podsečena kosou –
ubohá Marie! (...)

Ach ty Štědrý večere
noci divoplodné,
když si na tě vzpomenu,
k srdci mne to bodne!

Seděly jsme také tak
loni pohromadě:
a než rok se obrátil,
dvě nám chybí v řadě! (...)

Však lépe v mylné naději sníti,
před sebou čirou temnotu,
nežli budoucnost odhaliti,
strašlivou poznati jistotu!“

Rhombus aureus

Vypravěč: Ad silvam campus cernitur,
ex silva princeps vehitur
in acri nigro densae saetae
et strident unguulae perlaete,
est solus, solus vehitur.

Descendit equo prae casella
et dein pulsata fenestella
exclamat:

Král: Portam reserate,
erravi venans, recreate
me, quaeso, fonte frigido!

Vypravěč: Puella prodit sicut flos,
quem velat matutinus ros;
et fert ex puteo liquorem,
assidit, percipit pudorem
nens fusi fila lintea.

Stat princeps stupens, nesciens,
quid vult, sitire desinens;
non potest visus demovere
a forma virginis procerae,
miratur aequa stamina.

Král: Si libera tibimet vita,
dein debes esse mi marita!

Vypravěč: puellam nectit lateri –

Dora: Sum praesto matri veteri,
novercae dictis audiens.

Vypravěč: Et exit anus, cutis, os:

Macecha: Ah, quidnam hospes fert ad nos?

Král: In domo volo res mutare,
cum tua nata me iugare,

Na scéně lesík, domek. Z lesíka přijíždí Král na koni. Před domkem sesedá a jde zaklepat.

Vychází Dora a podá Králi vodu.

Dora usedá a přede, Král na ni okouzleně hledí.

Král se začne k Doře mít.

Dora se červená.

Na scénu vchází Macecha.

Zlatý kolovrat

Okolo lesa pole lán,
hoj jede, jede z lesa pán,
na vraném bujném jede koni,
vesele podkovičky zvoní,
jede sám a sám.

A před chalupou s koně hop
a na chalupu: klop, klop, klop!
„Hola hej! otevřte mi dvéře,
zbloudil jsem při lovení zvěře,
dejte vody pít!“

Vyšla dívčina jako květ,
neviděl také krásy svět;
přinesla vody ze studnice,
stydlivě sedla u přeslice,
předla, předla len.

Pán stojí, nevěda, co chtěl,
své velké žízně zapomněl;
diví se tenké, rovné niti,
nemůže očí odvrátiti
z pěkné přadleny.

„Svobodna-li jest ruka tvá,
ty musíš býti žena má!“
dívčinu k boku svému vine –
„Ach pane, nemám vůle jiné,
než jak máti chce.“ (...)

Vyšla babice, kůže a kost:
„Hoj, co nám nese vzácný host?“
„Nesu ti, nesu v domě změnu,
chci tvoji dceru za svou ženu,

<p>privignam tuam diligo.</p> <p>Macecha: Mi princeps, quod miraculum! Quis duceret hunc calculum? O domine, non sumus dignae tuaemet veniae benignae, non sumus dignae gratia!</p>	<p><i>Hovoří slizce.</i></p>	<p>tu tvou nevlastní.“ (...)</p> <p>„Ach pane králi, div a div, kdo by se nadál jaktěživ? Vždyť nejsme hodny, pane králi, kéž bychom záslužněji stály v milosti vaší!</p>
<p>Mi da <u>suadendi</u> veniam: tibimet dabo propriam; privignae par est ut ocellus sinister dextro, par est vellus et eis filum sericum!</p>	<p><i>Král reaguje podrážděně a dává jasný příkaz.</i></p>	<p>Ale však radu, radu mám: za cizí – dceru vlastní dám; jeť podobna té druhé právě jak oko oku v jedné hlavě – její nit – hedbáv!“</p>
<p>Král: Quam perfidum consilium! Perfecies imperium: cum cras fragrabit lux benigna, parebis tute cum privigna in arce nostra regia!</p>	<p><i>Macecha s nevolí přikývne. Král odjíždí. Všichni mizí ze scény. Začíná stínoherní pasáž. Vstupuje Macecha, pobízí dceru.</i></p>	<p>„Špatná je, babo, rada tvá, vykonej, co poroučím já: zejtra, až den se ráno zjasní, provodíš dceru svou nevlastní na královský hrad!“</p>
<p>Macecha: Privigna, sugas, exspectaris a rege, cena singularis te manet – regiam consortem – tibimet opto laetam sortem in arce celsa regia.</p>	<p><i>Na stínoherní scénu vstupují i další dvě dívky – Dora a její Nevlastní sestra.</i></p>	<p>„Vstávej, dceruško, již je čas, pan král tě čeká, bude kvas; však jsem já ani netušila – nu bodejž dobře pořídila v hradě královském!“ (...)</p>
<p>Exspectat te regalis lex, nunc i, ne sit iratus rex: cum limitem transgredieris, iam nostri non reminisceris – nunc i, nunc vade citius!</p>	<p><i>Je vidět, že Macecha má v ruce nůž.</i></p>	<p>„Pojď již, Dorničko naše, pojď, aby se nehněval tvůj choť; až budeš v lese na rozhraní, na domov nevzpomeneš ani – pojď jen honem, pojď!“</p>
<p>Dora: Nos imus nunc ad epula, cur cultrum fers, matercula?</p>		<p>„Matko, matičko, řekněte nač s sebou ten nůž berete?“ –</p>
<p>Macecha: Serpentem cum conveniemus, ei cultro visus excidemus – nunc i, nunc vade citius!</p>	<p><i>Je vidět, že Nevlastní sestra má v ruce sekeru.</i></p>	<p>„Nůž bude dobrý – někde v chladu vypíchnem oči zlému hadu – pojď jen honem, pojď!“</p>

Dora: Nos imus nunc ad epula,
cur fers securim, carula?

Nedora: Securis apta, sis secura,
nam bestiis secamus crura –
nunc, soror, vade citius!

Vypravěč: Venerunt dein in frutices:

Mac.+Ned.: Heus, serpens, quaere vindices!

Vypravěč: Et montes, valles tunc gemebant
videntes id, quod faciebant
mulieres cum virgine!

Nedora: O mater, quid nunc faciam?
Quo visus, ossa iaciam?

Macecha: Ne linquas artus iuxta truncum,
ne quis adiungat quid per uncum –
est melius, cum rapias.

Vypravěč: Fuerunt iuxta regiam,
rex ex fenestra spectat iam
et comitatu circumdatus
recepit ambas nihil ratus,
quod struitur perfidia.

Fuerunt – nefas – nuptiae
et sponsa magnae gratiae;
convivae laetabantur, venter
delectabatur continenter
in septimum perpetuo.

Et octies flagravat lux,
affecit regem belli crux:

Král: Custodi, sponsa, dominatum
et vale, vado nunc pugnatum
cum crudis nostris hostibus.

Třeba gestikulací odlišit, kdo mluví. Lehce odlišit hlasy.

Macecha a Nedora se vrhají na Doru.

Odsekávají jí ruce, cáká tekutina na plátno, bodají ji.

Rozebírají Dořiny relikvie.

Nechávají Doru ležet na místě a odchází ze stínoherní scény.

Rovnou vychází na hlavní scénu. Král je vítá.

Slaví se svatba, nevěsta dostane na hlavu věnec, tančí se, muzikanti a hosté se pohybují po pódiu i v hledišti. Všichni se veselí.

Veselí utichne, hosté, hudebníci i Král se ztratí ze scény. Zůstane tam osamocena nevěsta. Je trochu zamyšlená, z hlavy si sundá věnec a prohlíží si ho.

Vstupuje Král a oznamuje ženě, že jede do války a ať přede.

„Sestro, sestřičko, řekněte,
nač tu sekeru nesete?“

„Sekera dobrá – někde v keři
useknem hnáty lité zvěři –
pojď jen honem, pojď!“

A když již přišly v chlad a keř:

„Hoj, ty jsi ten had, tys ta zvěř!“

Hory a doly zaplakaly,
kterak dvě ženy nakládaly
s pannou ubohou! (...)

„Mamičko, kterak udělám,
kam oči a ty hnáty dám?“ –
„Nenechávej jich podle těla,
ať někdo jich zas nepřidělá –
radš je s sebou vem.“ (...)

A když již byly hradu blíž,
pan král vyhlíží z okna již;
vychází s pány svými v cestu,
přivítá matku i nevěstu,
zrady netuše.

I byla svatba – zralý hřích,
panna nevěsta samý smích;
i byly hody, radování,
plesy a hudby bez ustání
do sedmého dne.

A když zasvítal osmý den,
král musí jíti s vojsky ven:

„Měj se tu dobře, paní moje,
já jedu do krutého boje,
na nepřítele.

Et sin ex pugna veniam,
nobismet renascetur iam
amoris flos, sed recordare
et rhombum nave fac rotare
nens domi semper strenue!

Vypravěč: Et in profundo frutice
quid fuit regis paelice?
Sex magna vulnera patebant,
ex quis cruores ei fluebant
in mollem muscum viridem.

Ast senex canis crinibus
evadit nunc ex rupibus:
est barba cana decoratus –
suscepit corpus, quo gravatus
intravit in spelunculam.

Stařec: Puella, surgas, currito,
auratum rhombum sumito:
reginae vendes hanc rem miram
et dic – nil aliud requiram
quam solum pedes geminos.

Vypravěč: Puellus est in postibus
et rhombum tenet manibus.
Puellum conspicit regina:

Nedora: Ut sit mi rhombulus nens lina!
Vypravěč: exclamat ex cubiculo.

Nedora: O mater, linque solium
et roga rhombi pretium!

Pachole: Em, hera, minimi taxatur,
a patre mimet hoc mandatur:
stat solum binis pedibus.

Nedora: Stat pedibus? haec mira res!

*Nedora přikývne. Každý odejde na jinou stranu.
Na stínoherní scéně se objevuje osekaná Dora.*

Objevuje se Stařec.

Objevuje se Pachole.

Pachole bere kolovrat a jde na hlavní scénu na královský dvůr. Na jedné straně scény sedí Nedora s Macechou a povídají si.

Macecha jde k Pacholeti a ptá se na kolovrat.

Macecha se vrací k Nedoře a říká jí o ceně.

Navrátím-li se z bitvy zpět,
omladne naší lásky květ!
Zatím na věrnou mou památku
hled' sobě pilně kolovrátku,
pilně doma před!“

V hluboké pusté křovině
kterak se vedlo dívčině?
Šest otevřených proudů bylo,
z nich se jí živobyť lilo
na zelený mech. (...)

A tu se z lesních kdesi skal
stařeček nevídaný vzal:
šedivé vousy po kolena –
to tělo vloživ na ramena
v jeskyni je nes.

„Vstaň, mé pachole, běž, je chvat,
vezmi ten zlatý kolovrat:
v královském hradě jej prodávej,
za nic jiného však nedávej
nežli za nohy.“ –

Pachole v bráně sedělo,
zlatý kolovrat drželo.
Královna z okna vyhlížela:
„Kéž bych ten kolovrátek měla
z ryzího zlata!“

„Jděte se, matko, pozeptat,
zač je ten zlatý kolovrat?“
„Kupte, paničko, drahý není,
můj otec příliš nevycení:
za dvě nohy jest.“

„Za nohy? Ajaj, divná věc!

Sed aurum – dignitatis praes:
i, mater, precor, in conclave,
sunt illic pedes Dorae gnavae,
quos trade sicut pretium.

Vypravěč: In silvam puer properat,
cum pedes sic recuperat.

Stařec: Fer, puer, vividum liquorem,
qui reddet corpori vigorem,
ut rursus fiat integrum.

Puelle, vade, currito,
auratum fusum sumito:
reginae vendes hanc rem miram
et dic – nil aliud requiram
quam solum manus geminas.

Nedora: O mater, linque solium
et roga fusi pretium!

Pachole: Em, hera, minimi taxatur,
a patre mimet hoc mandatur,
stat solum binis manibus.

Nedora: Stat manibus? haec mira res!
Sed aurum – dignitatis praes:
i, mater, precor, in conclave,
sunt illic manus Dorae gnavae,
quas trade sicut pretium.

Vypravěč: In silvam puer properat,
cum manus sic recuperat.

Stařec: Fer, puer, vividum liquorem,
qui reddet corpori vigorem,
ut rursus fiat integrum.

Stařec: Puelle, vade, currito,
auratum colum sumito:

*Macecha donese Pacholeti nohy a vezme si od něj kolovrat.
Pachole s nohama utíká do lesů na stínoherní scéně.*

Pachole předá nohy starci a ten je připojí k tělu.

*Pachole vezme přeslici, jde opět na královský dvůr.
Opakuje se scéna s cenou a předáním.*

Scéna se opakuje potřetí.

Ale já chci jej míti přec:
jděte, mamičko, do komory,
jsou tam ty nohy naší Dory,
dejte mu je zaň.“

Pachole nohy přijalo,
do lesa zpátky spěchalo. –
„Podej mi, chlapče, živé vody,
nechť bude tělo beze škody,
jako bývalo.“ (...)

„Jdi, mé pachole, k polici,
vezmi tu zlatou přeslici:
v královském hradě ji prodávej,
za nic jiného však nedávej,
nežli za ruce.“ – (...)

Vstaňte, mamičko, z lavice,
ptejte se, zač ta přeslice?“ –
„Kupte, paničko, drahá není,
můj otec příliš nevyceň,
za dvě ruce jest.“

„Za ruce!? Divná, divná věc!
Ale já ji chci míti přec:
jděte, mamičko, do komory,
jsou tam ty ruce naší Dory,
přineste mu je.“

Pachole ruce přijalo,
do lesa zpátky spěchalo. –
„Podej mi, chlapče, živé vody,
nechť bude tělo beze škody,
jako bývalo.“ (...)

„Skoč, hochu, na cestu se měj,
mám zlatý kužel na prodej:

reginae vendes hanc rem miram
et dic – nil aliud requiram
quam solum binos oculos.

Nedora: O mater, quidnam faciam,
cum colum tantum sitiam?
I, mater, precor, in conclave,
sunt illic visus Dorae gnavae,
quos trade sicut pretium.

Vypravěč: In cava visus ponitur
et ignis ei renascitur;
et virgo circa se cernebat –
sed vero neminem videbat,
videbat vero solum se.

Vypravěč: Et rex confecto proelio
revertit pleno gaudio:

Král: Quam vivis, uxor mea grata,
es vero de me recordata,
servasti voces ultimas?

Král: Nunc quis ad rhombum sidere
et pro me filum trahere.

Vypravěč: Ad rhombulum libenter sedit,
sed cum torquere rotam coepit,
impalluit, o qualis vox!

Kolovrat: Vrrr – vis malum filum trahere!
Venisti regem fallere:
ororem tuam necavisti,
puellam membris privavisti –
vrrr – nes mala stamina!

Vrrr – vis malum filum trahere!
Venisti regem fallere:
nam soror est in frutice,

Střední pasáž zkrácená jen na pantomimu.

Dora ožívá a Stařec s Pacholetem jsou ti tam.

Stínoherní scéna končí, přesun na hlavní scénu.

Na scénu přichází Nedora a po chvilce z druhé strany Král.

Král pobídne manželku, aby šla příst.

Nedora je bledá strachy, Král zprou nechápe, pak se rozčílí.

v královském hradě jej prodávej,
za nic jiného však nedávej,
nežli za oči.“ – (...)

„Mámo, mamičko, co počít?
A já ten kužel musím mít!
Jděte tam zase do komory,
jsou tam ty oči naší Dory,
ať je odnese.“ (...)

A oči v důlky položil,
a zhaslý oheň zas ožil;
a panna vůkol pohlížela –
však nikoho tu neviděla,
než se samotnu.

A když byly tři neděle,
král jede z vojny vesele:
„A jak se má, má paní milá,
a zdalis pamětliva byla
mých posledních slov?“ (...)

„Pojď se, má paní, posadit,
upřed' mi z lásky zlatou nit.“ –
Ke kolovrátku chutě sedla,
jak zatočila, celá zbledla –
běda, jaký zpěv!

„Vrrr – zlou to předeš nit!
Přišla jsi krále ošidit:
nevlastní sestru jsi zabila,
údův a očí ji zbavila –
vrrr – zlá to nit!“ (...)

„Vrrr – zlou to předeš nit!
Chtěla jsi krále ošidit:
pravou nevěstu jsi zabila

privasti sponsam principem –
vrrr – nes mala stamina!

Vypravěč: *Audivit rex facinora,
profectus est ad nemora;*

vocabat in silvarum vasta:

Král: *Qua lates, Dora, sponsa casta?
Qua lates, tu carissima?*

Vypravěč: *Ad silvam campus cernitur,
cum sponsa princeps vehitur,
in acri nigro densae saetae
et strident ungulae perlaete,
vehuntur nunc in regiam.*

*Quid factum est cum novercula?
Quid factum est cum sororcula?
Heu, lupi membra lacerabant,
in silva passim disportabant
duorum muliebrium.*

Empusa sive Striga meridiana

Vypravěč: *Apud scamnum infans stabat,
pleno gurgite clamabat.*

Matka: *„Nebulo, tu habes mores,
siste tandem iam clamores!*

*Est meridies, momento
pater est hic post laborem:
Ignis eget alimento
propter tuummet furorem!*

*En, hic eques, currulus,
ludas, habes gallulum!”*

Král se v mžiku zvedne, sedá na koně a jede k lesu hledat Doru. Nedora odejde ze scény.

Král objeví Doru, bere ji k sobě na koně a šťastně jedou na hrad.

Šťastný konec, veselá hudba.

Můžeme ještě přidat scénu s vlk na stínoherní scéně.

Světlejší scéna, řvoucí dítě u židle, matka vaří.

Matka naštovaně gestikuluje.

Matka bere hračky a dává je dítěti.

*a sama ses jí učinila –
vrrr – zlá to nit!” (...)*

*Jak ta slova král uslyšel,
skočil na vrance, k lesu jel;
hledal a volal v širé lesy:
„Kdes, má Dorničko, kde jsi, kde jsi,
kdes, má rozmilá?”*

*Od lesa k hradu polí lán,
hoj jede, jede s paní pán;
na vraném bujném jedou koni,
vesele podkovičky zvoní,
na královský hrad. (...)*

*A co ta matka babice?
A co ta dcera hadice? –
Hoj, vyjí čtyři vlci v lese,
každý po jedné noze nese
ze dvou ženských těl.*

Polednice

*U lavice dítě stálo,
z plna hrdla křičelo.
„Bodejž jsi jen trochu málo,
ty cikáně, mlčelo!*

*Poledne v tom okamžení,
táta přijde z roboty:
a mně hasne u vaření
pro tebe, ty zlobo, ty!*

*Mlč! Hle husar a kočárek –
hrej si! – tu máš kohouta!” –*

Vypravěč: Sed cum gallo currulus
volat paf! in angulum.

Matka: Tollit denuo clamores —
„Crabro perdat temet iam —!
Credas, huc Empusae horrores
protinus alliciam!

Vypravěč: Veni, veni, tute Empusa,
istum malum hinc asporta!“
En, it quidam, iam reclusa
fit paulatim casae porta.

Anus fusca, torvo vultu,
cum bacillo, torta crura,
convelata crasso cultu,
vox procellae, rauca, dura.

Polednice: „Da puellum!“ —

Matka: „Tu, Rex sortis,
mi dimitte verba vana!“

Vypravěč: Afflat matrem ventus mortis,
en, hic est Meridiana!

Vult ad mensam propinquare,
repat compar obvio:
mater nequit iam spirare,
natum pressat gremio.

Respicit, Empusa repit,
vult puellum rapere,
vadit propius, iam coepit
brachia protendere.

Matka: Manum porrigit ad natum,
mater torpet perturbata:
„Propter Christi cruciatum!“

Dítě zahodí a znovu řve.

Matka křičí do publika.

Ze dveří přichází Polednice.

Jde po dítěti, matka ho kryje, křížuje se.

Polednice leze blíž.

Matka tiskne dítě víc a víc.

Polednice natahuje ruce.

Matka vykřikne a omdlí.

Než kohout, vůz i husárek
bouch, bác! letí do kouta.

A zas do hrozného křiku —
„I bodejž tě sršeň sám —!
Že na tebe, nezvedníku,
Polednici zavolám!

Pojď si proň, ty Polednice,
pojď, vem si ho, zlostníka!“ —
A hle, tu kdos u světlice
dvěře zlehka odmyká.

Malá, hnědá, tváří divé
pod plachetkou osoba;
o berličce, hnáty křivé,
hlas — vichřice podoba!

„Dej sem dítě!“ — „Kriste Pane,
odpusť hříchy hříšníci!“
Div že smrt ji neovane,
ejhle tuť — Polednici!

Ke stolu se plíží tiše
polednice jako stín:
matka hrůzou sotva dýše,
dítě chopíc na svůj klín.

A vinouc je, zpět pohlíží —
běda, běda dítěti!
Polednice blíž se plíží,
blíž — a již je v zápětí.

Již vztahuje po něm ruku —
matka tisknouc ramena:
„Pro Kristovu drahou muku!“

Vypravěč: *cadit sensibus privata.*

*En, campanae vox auditur,
est diei iam discrimen;
porta raptim aperitur,
pater transit casae limen.*

*Matris os est alba nix,
natus ad cor est pressatus,
matrem excitavit vix,
sed puellus — suffocatus.*

Zvoní poledne.

Přibíhá otec.

Běží k matce, která leží s dítětem na zemi.

Stronzo, zvon umlkne, tma.

klesá smyslů zbavena.

Tu slyš: jedna — druhá — třetí —
poledne zvon udeří;
klika cvakla, dvéře letí —
táta vchází do dveří.

Ve mdlobách tu matka leží,
k ěadrám dítě přimknuté;
matku vzkřísil ještě stěží,
avšak dítě — zalknuté.